

Ismo Koponen

SAKSALAISTEN MATKAILU SUOMESSA,
erityisesti Pohjois-Suomessa

Julkaisija Oulun ammattikorkeakoulu
Oulu, 2018

ISBN 978-951-597-163-0 (PDF)

© Tekijä ja Oulun ammattikorkeakoulu

SISÄLTÖ

1. Johdanto	4
- kirjoituspöytätyöskentelyyn ja	4
- haastatteluihin ja muuhun empiriaan	4
2. Markkinointi saksalaisille	5
- PEST-analyysi: Saksa	5
- mitä saksalaiset haluavat, ...	6
- mitä suomalaiset tarjoavat ?	7
3. Saksalaiset matkailevat	8
- Suomessa, ...	8
- Pohjois-Suomessakin	9
4. Empiirinen tutkimus	9
- asiantuntijahaastattelut	9
- havainnot Kempeleessä ja Sotkamossa	13
5. Lopputulemat	14
LÄHTEET ja muu relevantti aineisto; linkit siihen	15

1. Johdanto

Tämä käsillä oleva tutkimusraportti on kirjoitettu Oulun ammattikorkeakoulussa, vuonna 2018 kerättyyn aineistoon perustuen. Tutkimuksen teemana on ollut saksalaisten matkailijoiden vierailut Suomessa, ja aivan erityisesti Pohjois-Suomessa. Tutkimus on pääosin toteutettu kirjoituspöytä-tutkimuksena, mutta kahta asiantuntijaakin on haastateltu. Tutkija on niinkään toteuttanut kaksi pienimuotoista havainnointitutkimusta.

Tutkimuksella on hankittu tietoa mm niistä eri vaikuttimista, jotka ovat motivoineet saksalaisia saapumaan Suomeen, ja viipymään täällä. Ilmiötä - Saksalainen Matkailija Ulkomailla - halutaan Suomessa ymmärtää aikaisempaa paremmin. Halutaan myös oppia segmentoimaan saksalaiset matkailumarkkinat aikaisempaa tehokkaammin sekä paremmin asemoimaan suomalaisia matkailutuotteita saksalaisille markkinasegmenteille. Tärkeänä lähtökohtaolettamana on se, että Suomi ja suomalaiset matkailutuotteet eivät välttämättä – ikään kuin sattumalta – täysin vastaa saksalaisten matkailijoiden matkakohteelle asettamia vaatimuksia.

Kirjoituspöytä-tutkimus kohdistui eri asiantuntijatahojen aikaisemmin tekemiin laajoihinkin tilastollisiin tutkimuksiin. Näitä tahoja ovat mm Matkailunedistämiskeskus ja Tilastokeskus. Tausta-aineistoina ja lähteinä käytettiin myös korkeakouluissa tehtyjä opinnäytetyöraportteja. Kaikki käytetyt lähteet, joihin on viitattu, ja lukijoita toivottavasti muuten kiinnostava aineisto on ensin lajiteltu luokittain, ja sitten numeroitu ensimmäisestä viimeiseen.

Haastattelut. Asiantuntijoina kuultiin Seppo Ervastia ja Ari Kurttia. Kotiseutuneuvos, rovasti Ervasti on tehnyt pitkän työuran Kuusamossa, lukion historianlehtorina ja pappina Kuusamossa ja Taivalkoskella. Kurtti on niinkään tehnyt pitkän työuran, ensin Kuusamon kunnan / kaupungin matkailu-asiamiehenä ja sitten mm Lapin ammattikorkeakoulussa matkailun lehtorina. Kumpikin on nyttemmin näistä työtehtävistään eläkkeellä. Tutkija, tämän kirjoittaja, kiittää kumpaakin arvokkaista tiedoista. Kiitän myös Katja Kettusta ja Riitta Kokkoa, kahta Oulun ammattikorkeakoulun kirjaston informaatikkoa, jotka auttoivat minua työn eri vaiheissa.

Muuta empiriaa edustaa tässä työssä kaksi 'parkkipaikkatutkimusta'. Heinäkuussa 2018 (kalenteriviikolla 27) tein omiin näköhavaintoihini perustuvaa tutkimusta Sotkamossa, Holiday Club Katinkullan hotellirakennusten pysäköintialueilla. Täällä jo yksin Venäjän-ajan läheisyyden

luulisi tukevan tietynlaista ennakko-olettamaa. Havainnoinnin tulos osoittautui kuitenkin sangen yllättäväksi !

Heinäkuun 23 päivänä, 2018 kävin kempeläläisen Kauppakeskus Zeppelinin pysäköintialueella tarkoitukseni laskea sekä saksalaisessa, että venäläisessä rekisterissä olevat autot. Ennakko-olettamani oli, että saksalais-autoja olisi paljon vähemmän. Tämänkin käynnin tulos yllätti minut täysin.

2. Markkinointi saksalaisille

Tässä pääluvussa kuvataan ensin Saksaa ja saksalaisia matkailu-markkinoinnin mahdollisina kohteina. On tehty ympäristöanalyysi, jonka tarkoituksena on ollut selvittää kannattaako matkailumarkkinointiin Saksassa panostaa. Kirjoituspöytätyöskentelyllä pyrittiin selvittämään, miten hyvin suomalaisten matkailutuotteiden tarjonta kohtaa saksalaisten kysynnän, halut ja tarpeet.

PEST-analyysi: Saksa. PEST-analyysi on menetelmä, jolla voidaan arvioida yrityksen toimintaan vaikuttavia ulkoisia alueellisia tekijöitä. Lyhenne 'PEST' tulee englanninkielisistä termeistä political, economic, socio-cultural ja technological, jotka kuvaavat analyysin neljää elementtiä. Analyysissä, siis, tarkastellaan yrityksen poliittista, taloudellista, sosiaalista ja teknologista ympäristöä. Nämä vaikuttavat yrityksen menestymiseen kohdemarkkina-alueella (Kts esim. Tiainen, [19, s. 33]).

Käytännössä PEST-analyysi tehdään vastaamalla tähän kysymykseen elementtikohtaisesti: tukevatko (mahdollistavatko) kohdemarkkina-alueen P-, E-, S- ja T-ympäristöt yrityksemme ja/tai toimialamme toimintaa kohde-alueella ?

Saksan poliittinen ympäristö. Rajoittaako esimerkiksi valtio saksalaisten matkustamista, erityisesti ulkomaille ? Saksa on nykyisin 16:n osavaltion muodostama liittotasavalta. Mikään virallinen poliittinen taho ei rajoita Saksan kansalaisten vapaata matkustusoikeutta. Itäisen Saksan (DDR) valtio teki niin, eli rajoitti matkustusoikeutta, aina lakkauttamiseensa (03.10.1990) asti. Näin ollen voidaan nyt todeta, että koko Saksan poliittinen ympäristö mahdollistaa kaikkien saksalaisten vapaan matkailun, esimerkiksi Suomeen.

Saksan taloudellinen ympäristö. Onko saksalaisilla varaa matkustaa, erityisesti ulkomaille ? Saksa on Euroopan suurin talous, ja sen bruttokansantuote (BKT) kansalaista kohti on yli 50.000 USD vuodessa. Suomen vastaava luku on noin 43.000. Yleisesti tiedetään, että taloudellinen

hyvinvointi Saksassa on varsin tasaisesti jakautunut, eivätkä köyhät muodosta kansalaisten enemmistöä. Näin ollen voidaan todeta, että Saksan taloudellinen ympäristö mahdollistaa kansalaisten ulkomaanmatkailun.

Saksan sosiokulttuurinen ympäristö. Kuinka hyväksyttävää matkustaminen on Saksassa ? Kaikki omat havaintoni – Suomessa ja muualla, mm Saksassa – viittaavat siihen, että matkustaminen on Saksassa sosiaalisesti hyväksyttävä asia. Matkailu on myös yleinen puheenaihe, jota ei tarvitse hävetä missään. Entiset Itä-Saksan kansalaiset tekevät nykyisin haaveistaan totta. Sosio-kulttuurinen ympäristö siis tukee matkailua ja matkailuelinkeinoa.

Saksan tekninen ympäristö. Onko saksalaisilla käytettävissään teknologioita, joita tarvitaan tiedonsaantiin matkailukohteista ? Onko heillä myös teknisiä välineitä, joita tarvitaan itse matkailussa ? On, kyllä. Saksa on korkeitten teknologioitten maa. Saksalaisten enemmistöllä on mm pääsy Internetiin. Kaikki tiedotusvälineet ovat kansalaisten suuren enemmistön tavoitettavissa. Saksalainen infrastruktuuri on korkeatasoinen; esimerkkinä kattava moottoritieverkosto. Saksalainen ajoneuvoteollisuus – autot, laivat ja lentokoneet – on maailmankuulu. Tekninenkin ympäristö siis tukee kansalaisten matkailua ja maan matkailuelinkeinoa.

Yhteenvetona voidaan siis todeta, että tehty PEST-analyysi tukee matkailu-markkinointia kohdemaana Saksa. Huomattakoon tässä vielä, että saksalaisia on yli 80 miljoonaa.

Mitä saksalaiset haluavat ? Tähän kysymykseen yritetään vastata useassakin tässä raportissa käytetyssä lähteessä. Jos kuvat kertovat enemmän kuin tuhat sanaa, on Tutkimus- ja analysointikeskus TAK Oy:n tekemän kyselytutkimuksen raportti [36] hyvin informatiivinen.

Mainittu tutkimus on tehty mm näyttämällä saksalaisille vastaajille kuvia suomalaisista matkailukohteista. Vastaajat ovat asettaneet kuvat 'miellyttävyyss-järjestykseen'. Kuusi saksalaisia parhaiten miellyttävää kuvaa ovat: 1) kuva revontulista, 2) toinen revontulista, 3) vuorten ympäröimä vuono (tämä kuva ei selvästikään ole Suomesta; voisi olla Norjasta), 4) aurinko laskee järven taakse, 5) kuru, jonka pohjalla on joki sekä 6) kuva ilmeisen nuoresta miehestä, joka kävelee hiekkadyynien välitse kohti merta [36, s. 2].

Kuudes kuva voi olla jostakin Suomen länsirannikolta, tai esimerkiksi Hailuodon saarelta. Kuva on näistä kuvista ainoa, jossa näkyy ihminen; yksi ainoa, ja hänetkin on kuvattu takaapäin. Ehkä häneen on ollut helppoa samaistua (?). Suomalaisia matkailukuvia on joskus kritisoitu sen vuoksi, että

niissä näkyy – tai ainakin ennen tapasi näkyä – metsää ja vesistöjä erämaissa; ei lainkaan ihmiselämää. Vanhoissa taajama-kuvissa ei niissäkään välttämättä näkynyt yhtään ihmistä. Mainitusta tutkimuksesta voi päätellä ainakin sen, etteivät luonnonilmiöt ja erämaat ainakaan pelota saksalaisia.

”Kymmenen kärjessä olevista kuvista kaikissa oli joko taivasta tai järvi-/merimaisemaa tai poronkuva. Vasta kahdennessatoista kuvassa ollaan rakennetussa ympäristössä” [36, s. 8).

Edelleen, TAK:n kyselytutkimuksen mukaan: ”Aktiviteeteista tai matkailukohteista suosituin oli ryhmä ”muut kulttuurikäyntikohteet”, jolla tarkoitetaan muun muassa rakennuksia, linnoja ja erilaisia monumentteja. Noin kolme viidestä saksalaisvastaajasta piti näitä mielenkiintoisena. Yli puolelle vastaajista paikalliset makuelämykset ja lähes puolelle uiminen järvessä tai meressä, mökkilomailu ja revontulten katselu ovat tärkeitä aktiviteetteja matkailussa. Saksalaisilla korostuu siis kulttuurin, paikallisen elämäntavan ja luonnon yhdistelmä. Sen sijaan esimerkiksi kalastus ja joulupukki eivät näyttäisi vetoavan saksalaisiin” [36, s. 7].

Mitä suomalaiset tarjoavat ?

Seuraavat kaksi taulukkoa kuvaavat hyvin majoitustarjontaa ja sen käyttöä maassamme. Sarakkeitten nimilyhenteet tarkoittavat seuraavaa: 1) maakunta, 2) majoitusliikkeitten lukumäärä, 3) huoneitten lukumäärä, 4) käyttöaste-prosentti, 5) käyttöasteen muutos-prosentti edelliseen vuoteen verrattuna ja 6) majoitusvuorokauden hinta (euroa) per huone per vuorokausi.

Taulukko 1. Kaikkien majoitusliikkeiden kapasiteetti ja sen käyttö, tammi-kesäkuu 2018. Lähde: [7].

Maakunta	Liikkeitä	Huoneita	K-aste, %	muutos	Hinta / yö
Koko maa	1146	62939	50,6	+0,6	57,32

Taulukko 2. Majoitusliikkeiden kapasiteetti ja sen käyttö, Pohjois-Suomessa, tammi-kesäkuu 2018. Lähde: [7].

Maakunta	Liikkeitä	Huoneita	K-aste, %	muutos	Hinta / yö
P-Pohjanm	104	4902	44,5	+0,8	44,43
Kainuu	40	2243	43,4	-1,0	27,00
Lappi	176	8611	48,8	-1,2	59,42

Taulukoista on luettavissa mm seuraavat tiedot: Pohjois-Suomessa majoitus-tarjonnan käyttöaste on kauttaaltaan pienempi kuin koko maan keskiarvo. Vain Pohjois-Pohjanmaan käyttöasteen muutos on parempi kuin koko maan keskiarvoinen muutos. Sekin tosin vain 0,2 %-yksikköä. Pohjois-Suomessa keskimääräinen vuorokausihinta on – Lappia lukuun-ottamatta – alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin.

Sivuilla 14 ja 15 kuvaan Sotkamossa tekemääni parkkipaikkatutkimusta. Tutkimusta tehdessäni yövyin perheeni kanssa Katinkullassa, yhdessä niin sanotussa viikkolomaosakkeessa. Neljän hengen majoituksemme maksoi seitsemältä vuorokaudelta yhteensä 620,00 euroa, eli 88,57 euroa per vuorokausi, eli noin 22,00 euroa per vuorokausi per henkilö. Jos meillä olisi ollut käytettävissämme tasan 55,00 euroa per vuorokausi per henkilö – kuten saksalaisilla matkailijoilla Suomessa keskimäärin on (katso sivu 10) – olisi meillä jokaisella ollut käytettävissään vielä noin 33,00 euroa per vuorokausi. Yhteensä meillä olisi siis ollut (33 X 7 X 4=) 924,00 euroa perheen viikon ruokaan sekä polttoaine- ja muihin kuluihin.

Jos polttoainetta kuluttava henkilöauto laskettaisiin viidenneksi perheen-jäseneksi, jäisi ihmisille ruokaa ja muita kuluja varten runsaat 26 euroa per henkilö per vuorokausi, ja perheen autolle saman verran polttoaineisiin. Mainittu rahamäärä ei mahdollista kovin kalliita kulttuurielämyksiä, mutta monenlaisia luonto- ja ympäristö-sellaisia kylläkin.

3. Saksalaiset matkailevat

Suomessa. Taustatietoa. Matkailunedistämiskeskuksen Saksa-maa-katsauksen mukaan: ”Vuonna 2011 Suomessa vieraili 399 000 Saksassa asuvaa matkustajaa. Matkailijoiden määrä kasvoi 10 % edellisestä vuodesta. Saksasta saapuneista 38 prosenttia oli työmatkalla ja 37 prosenttia oli vapaa-ajan matkalla. Perhettä tai ystäviä tapaamassa oli 15 % matkustajista. Saksasta saapuneista 42 prosenttia yöpyi Suomessa yhdestä kolmeen yötä ja 38 prosenttia 4-14 yötä. Päivämatkalla Suomessa oli 8 prosenttia. Keskimäärin Suomessa viivytettiin 7 yötä. Hieman yli puolet yöpyneistä matkustajista majoittui hotellissa tai motellissa. Tuttavien ja sukulaisten luona majoittui 17 prosenttia matkustajista. Saksasta saapuneet kuluttivat vuoden 2011 aikana Suomessa 162 miljoonaa euroa. Keskimäärin rahaa käytettiin 52 euroa päivässä ja 405 euroa vierailua kohden” [3].

Toisen lähteen (VisitFinland, 24.07.2018) mukaan, saksalaiset yöpyivät Suomessa vuonna 2018, 622.900 yötä. Luku on 15% korkeampi kuin vuoden 2017 luku. Venäläisten vastaavat luvut ovat 821.900 (+18%) [8].

Vuoden 2011 jälkeen, vuoden 2017 loppuun mennessä, on Suomen kuluttajahintaindeksi noussut yhteensä 6,6 % (https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_hinnat.html). Tämän perusteella voidaan päätellä, että e.m. luvut ovat nykyisin noin 173 miljoonaa euroa, 55 euroa ja 432 euroa.

Pohjois-Suomessakin. Kuusamolaisen Koillis-Sanomat –lehden elokuun 21. päivän numeron mukaan, Kuusamossa kirjattiin kesäkuussa 2018 yhteensä 26.900 matkailijan yöpymistä. Näistä suomalaisten yöpymisiä oli 24.800 ja ulkomaalaisten 2.100. Saksalaiset olivat suurin ulkomaalaisryhmä Kuusamossa kesäkuussa. Heille kirjattiin 610 yöpymistä. Suomalaisten matkailijoiden yöpymiset Kuusamossa lisääntyivät noin 2% edelliseen vuoteen verrattuna, kun ulkomaalaisten laski vajaan prosentin. Ulkomaalaisten yöpymisten lasku johtui (saman lähteen mukaan) venäläisten matkailijoiden vähentymisestä [37]. Artikkelin mukaan, Kuusamoon tullaan nykyisin useammin ja useammin lentokoneella [sama].

Yllä mainituista luvuista voidaan laskea seuraavat vuorokausikohtaiset luvut: kesäkuusen vuorokauden aikana oli Kuusamossa keskimäärin noin 900 matkailijaa. Heistä oli suomalaisia noin 830. Ulkomaalaisia oli yhteensä noin 70, ja heistä saksalaisia noin 20 per vuorokausi.

Saksalaisten 610 yöpymistä Kuusamossa (6/2018) tarkoittavat noin 33.550 euron liikevaihtoa kuukaudessa, ja noin 1.100 euron liikevaihtoa per vuorokausi.

4. Empiirinen tutkimus

Empiirinen tutkimus perustuu asiantuntijahaastatteluihin ja omiin havaintoihini; kaikki keväällä ja kesällä 2018.

Asiantuntijahaastattelut.

Ari Kurtti kertoo työurastaan matkailuelinkeinon parissa: ”Olin Kuusamon matkailuasiamiehenä 1978-1998 ja samanaikaisesti Matkatoimisto Kuusamon Lomat Oy:n toimitusjohtajana 1978-1990. Kuusamon jälkeen olin Rovaniemellä Lapin Matkailu Oy:n markkinointipäällikkönä 2,5 vuotta. Sitten

opetin matkailua 2,5 vuotta Lapin Opistossa Sodankylässä, josta siirryin 3 vuodeksi Kainuun maakunnallisen matkailuorganisaation Sininen Kainuu ry:n toiminnanjohtajaksi. Sain 2002 kutsun Rovaniemen ammattikorkeakoulun Matkailun koulutusohjelmaan, ensin markkinoinnin vt-lehtoriksi ja 2004 vakinaiseksi. Eläköidyin 15 työvuoden jälkeen sittemmin nimensä muuttaneesta Lapin ammattikorkeakoulusta vuonna 2017” (10.7.2018).

Saksalaiset matkailijat Kuusamossa. Ari Kurtti kertoo: ”Saksalaisia matkailijoita kulki jo lapsuudessani 50-luvulla Kuusamossa kotikylämme Kitkan läpi menevän 5-tien kautta Lappiin ja Nordkappiin. Ensimmäiset olivat telттаilevia yöpyjiä, jotka saattoivat jokamiehen oikeudella oleillakin houkuttelevan näköisissä rantamaisemissa. Heidän luokseen saatoimme mennä tekemään tuttavuutta. Lapset saivat joskus heiltä karkkia ja aikuiset, vaikkapa kahvit ja konjakit. Sama saksalaisten vuo jatkui vielä 60-luvulla. Joukossa todennäköisesti oli paljon ’Alte Kameraden’, jotka vielä tulivat käymään vanhoilla sotatantereillaan Kuusamossa ja Lapissa. Osa heistä saattoi osata muutaman sanan suomeakin” (ibid.).

Huomattakoon tässä, että toinen keskustelukumppanini, Seppo Ervasti, muistaa saksalaismatkailijoiden muuttuneen 60-, viimeistään 70-luvulla. Saksalaiset olivat alkaneet vaurastua, ja tämä näkyi heissä runsaampana rahankäyttönä. Itse muistan kohdanneeni joitakin suomalaisten entisiä aseveljiä Kuusamossa vielä 70-luvun lopulla.

Ari Kurtti jatkaa: ”Eräs merkittävä virstanpylväs tuntui saksalaisten matkailijoiden runsaampana kulkuna Kitkallakin saakka; Rovaniemen Norvajärvelle koottiin saksalaiset sodassa kaatuneet yhteiseen hautausmaahan. Tarkempia vuosiluku-, ym. tietoja saanee Visit Rovaniemeltä. Yhä edelleen paikka on vaikuttava ja saa omaisia tulemaan Lappiin. Olin joskus 80-luvun alussa matkailuseminaarissa, jossa kuulin kommentin, kuinka Suomen tärkeimmät kansainväliset vetonaulat tuolloin olivat Nordkapp ja Leningrad.

Olin 1980-luvulla toistuvasti Saksassa matkailumessuilla Kuusamon omalla, tai Matkailun edistämiskeskuksen osastolla. Saksa oli selkeästi Kuusamon ulkomaanmarkkinoinnin pääkohde. Suomen kartalle oli Kuusamon kohta merkittynä ja se sai monet täällä sota-aikana olleet tulemaan juttusille Sallasta, Kiestingistä ja Kuusamosta. Stuttgartissa pysähtyi eteeni jo iäkäs herra, joka halusi tietää, olenko Suomesta, ja myöntävän vastaukseni kuultuaan hän veti kätensä hattunsa reunaan ja lausui ”Meine höchste Hochachtung!” - jatkaen matkaansa. Olin sen verran yllättynyt, etten ehtinyt edes kiittää.

Stereotypioita saksalaisista matkailijoista kuulin puheiden kautta sekä luin lehtikirjoituksia, mutta itse en niihin törmännyt Kitkapirtin historiikissa mainitsemaani puiden kaatamista lukuun ottamatta. Seppo Ervastian, vanhan historianopettajani, havainnot 70-luvulta pitänevät silti paikkansa. Saksalaista stereotypiaa muussa, kuin kielteisessä merkityksessä edusti jo silloin heidän täsmällisyytensä, sekä vaativa asiakkuus. Sovitusta täytyi matkailuyrityksen pitää kiinni. Samaa mielestäni ovat suomalaiset vasta nyt oppimassa” (10.07.2018).

'Stereotypiat' perustuivat ainakin osittain saksalaisten suomen jokamiehen-oikeuksien varsin väliin tulkintoihin. Näistä asioista kirjoitettiin aikanaan 'skandaalinkäryisiä' artikkeleita jopa valtakunnallisissa lehdissä. Tämän oman muistikuvani on myös Seppo Ervasti keskusteluissamme vahvistanut.

Ari Kurtti jatkaa: ”Kitkan Lomamajoille tulivat saman vuosikymmenen alussa (siis 1970-luvulla) vuosittaiset saksalaiset nuorisoryhmät pitämään kuukauden mittaisia kesäleirejään. Todellinen saksalaisten lomakohde Kuusamossa kuitenkin oli Kantojärven Lomakylä Käylän vanhan tien varressa. Paikkaa piti sota-aikana täällä ollut Horst Schröder. Hänen poikansa Detlef Schröder asuu edelleen Kuusamossa, ja paremmin osanee kertoa niistä ajoista. Lisäksi yksi saksalaisia majoittanut kohde on ollut Ollilan Lomamajat Sossonniemellä. Sen isäntä Kaarlo Ollila oli sota-aikana nuorena poikana oppinut saksan kieltä. Monet muutkin matkailijoita majoittaneet kuusamolaiset osasivat muutaman sanan saksaa, jotta päästiin asiakas-palvelussa eteenpäin. Kesäyön aurinko ja luonnon rauha tuntuivat saksalaisia viehättävän, samoin vesistöimme. Varsinaista matkailuaktiviteettien tuotantoa eivät useimmat matkailuyrittäjämme vielä tuolloin harjoittaneet. Nähtävyyshohteilla ja Karhunkierrosta kuljettiin omatoimisesti. Horst Schröder taisi kuitenkin kiertää Karhunkierroksen lähes 100 kertaa oppaana toimiessaan. Tuskastuneitakin kommentteja puolestaan saattoi kuulla hyttysistä.

70-luvun alkupuolelta muistan myös saksalaiset bussiryhmät, joiden kanssa laskimme Käylänkosken ja tarjosimme muikkupottua Kitkapirtillä. Setieni Vilho ja Esko Kurtin mukana olin tuolloin soutamassa koskivenettä. 80-luvulla alkoi jo olla havaittavissa vanhojen saksalaisten sotamuistoturistien ikääntyminen ja väheneminen, mikä aiheutti matkailupiireissä Kuusamossa keskustelua. Edelleen kuitenkin tuli luonnosta ja luontoaktiviteeteista kiinnostuneita jossain määrin.

1990-luvulla, rautaesiripun kaaduttua seurauksena oli entisten itäsaksalaisten bussiryhmien invaasio kesällä Lappiin ja Nordkappiin. Rovaniemellä Napa-piirillä saattoi parhaimmillaan näkyä samanaikaisesti useita kymmeniä

busseja tulossa, tai menossa. Niillä oli sellainen kiire koko ajan, että pakosta jäi miettimään, mitä matkasta mieleen jäisikään. Itäsaksalaisten ansiosta Pohjois-Suomen matkailutilastot kaunistuivat tilapäisesti ja myös kilpailu heidän saamisestaan oli kovaa. Olin erään lappilaisen hotellyrittäjän kanssa samassa myyntipöydässä bussimatkailun myyntipäivillä, workshopissa. Seurasin vierestä, kuinka eräs bussifirman edustaja tuli ja kertoi, miten tulevana kesänä heidän asiakkaitaan 5000 matkailijaa tulee käymään Nordkapissa. He yöpyvät matkalla Lapissa puolihoidolla menen tullen samassa hotellissa; $2 \times 5000 = 10\,000$ yöpymisvuorokautta. Edellisen pöydän hotelli lupasi x-hintaan, mikä on sinun tarjouksesi? Näin vierestä, miten bussifirma pelautti näitä kahta yrittäjää toisiaan vastaan pari kierrosta. Kova takaisku majoittajille tuli, kun he jäivät saamatta suoritukset jo käyneistä asiakkaista eräältä konkurssiin menneeltä matkanjärjestäjältä. Itäsaksalaisten aalto taisi kestää 4-5 kesää, minkä jälkeen se laantui normaaliksi saksalaisten bussimatkailuksi. Statistiikkaa näistä saa parhaiten Tilastokeskukselta.

Tällä hetkellä en enää ole seurannut saksalaisten matkailua Suomeen kovin tarkasti, mutta edelleen he taitavat olla kolmen tärkeimmän kansallisuuden joukossa. Matkailun edistämiskeskuksen mukaan Suomen osuus saksalaisten matkailijoiden kohdemaana oli 1980-luvulla noin 0,5 % heidän kaikesta ulkomaanmatkailusta. Ajatuksellisesti saattoi olla helppoa kuvitella, että kaksinkertaistettaisiin pikaisesti se. Prosenttiluku taitaa tänään kuitenkin olla samaa luokkaa. Saksalaiset ovat maailman matkailukansaa, minkä saattoi havaita siitä, miten kaikki maat olivat Berliinin ITB-messuilla esittelemässä aktiivisesti matkailutarjontaansa heille. Saksalaiset ovat mielestäni vähentyneet Kuusamon katukuvasta. Tilalle on saatu muita kansallisuuksia. Lupaavana projektina markkinoidaan parhaillaan suorita talvisia charter-lentoja Saksasta Kuusamoon” (10.7.2018).

Muita kansallisuuksia edustavat mm venäläiset. Venäjää kuulee puhuttavan itärajan kaupunkien ja kylien päivittäistavarakaupoissa. Venäjänkielentaitoista asiakaspalveluhenkilöstöä onkin palkattu juuri Kuusamon ja mm Lappeenrannan kauppoihin. Kiinalaisia näkee Lapin matkailukeskuksissa – esimerkiksi Napapiirillä - samaan 'malliin' kuin saksalaisia konsanaan. Heitäkin näyttäisi vaivaavan kiire: päivän aikana on nähtävä mahdollisimman monta kohdetta.

Huomattakoon tässä myös, että Kuusamoon lentäen saapuvien matkailijoiden lukumäärä on lisääntynyt viimevuotisesta (2017) lähes 30%. Lukumäärä on

nyt vähän yli 4.000 lentomatkustajaa kuukaudessa, eli keskimäärin yli 130 per vuorokausi, kuukauden jokaisena päivänä [katso 37].

”Tänään IT-markkinointi on todennäköisesti vienyt osan messujen suosioista, mikäli Helsingin MATKA-messujen näytteillepanijoiden vähenemisestä jotain voi päätellä. Saksalaisten tulevaisuuden kuluttajatottumuksista ja matkailutrendeistä osannee parhaiten kertoa Visit Finland. Sosiaalisen median tehokkuus, matkailun kestävä kehitys, fragmentoituneet segmentit ja sähköinen 1-to-1-markkinointi ovat jo aikaa olleet vallalla. Menneisyyden matkailumarkkinoinnista lienee tietoa ja tilastoja Matkailun edistämiskeskuksen ajoilta” (Ari Kurtti, 10.7.2018).

Havainnot Sotkamossa ja Kempeleessä. Muuta empiriaa edustaa tässä työssä kaksi 'parkkipaikkatutkimusta'. Ensimmäinen havaintokohde on nykyään ehkä hyvinkin tyypillinen suomalainen lomakeskus, jonka alueella on mm viihdekylpylä ja golf-kenttä. Mikään ei tietenkään estä itäistä reittiä Lappiin matkaavaa pysähtymästä tässä sotkamolaisessa lomakeskuksessa esimerkiksi vain ruokaillakseen. Oletettavaa kuitenkin on, että Sotkamo on monelle matkailijalle senkertaisen matkan päätepiste; tänne päästyään hän on perillä. Toinen havaintokohde on sekä koko Oulun talousaluetta, että etelästä pohjoiseen ja pohjoisesta etelään suuntautuvaa liikennettä palveleva kempeleläinen kauppakeskus. Kauppakeskuksesta voi autolla liikkeellä oleva matkailija ostaa elintarvikkeita ja muuta tarpeellista esimerkiksi matkallaan Lappiin. Muita syitä täällä pysähtymiseen voivat olla esimerkiksi auton tankkaaminen ja/tai ruokailu. Kauppakeskuksessa on useampikin ravintola. Kempele lienee kuitenkin harvalle matkailijalle se matkan todellinen päätepiste.

Heinäkuussa 2018 (koko kalenteriviikon 27) tein havaintoihin perustuvaa tutkimusta Sotkamossa, Holiday Club Katinkullan hotellirakennusten pysäköintialueilla. Pyrin ajoittamaan useat käyntini sellaisiin ajankohtiin, että pysäköintialueilla olisi mahdollisimman paljon majoittuvien matkailijoiden autoja. Havainnoinnin tulos: mainituilla pysäköintialueilla ei kalenteriviikolla 27/18 ollut yhtään saksalaisessa rekisterissä- enempää kuin venäläisessä- kään – ollutta autoa. Viikon loppupuolella sain Katinkullan työntekijöihin kuuluvalta henkilöltä vahvistuksen siihen, että alueella ei sillä viikolla todellakaan ollut yhtään ulkomaalaista hotelliasukasta. Miksi ei ?

Heinäkuun lopussa 2018 kävin kempeleläisen Kauppakeskus Zeppelinin pysäköintialueella laskeakseni sekä saksalaisessa, että – vertailun vuoksi - venäläisessä rekisterissä olevat autot. Kauppakeskus Zeppelin sijaitsee

Kempeleen kunnassa - Pohjoispohjanmaan maakunnassa, Oulun eteläpuolella – valtatie E4 välittömässä läheisyydessä. Kauppakeskuksessa käy vuosittain noin 3,5 miljoonaa asiakasta. Pysäköintipaikkoja on yhteensä 1200. Ennakko-olettamani oli, että Saksalaisautoja olisi paljon vähemmän kuin venäläisessä rekisterissä olevia. Havainnoinnin tulos: Kauppakeskus Zeppelinin pysäköintialueella oli havainnointipäivänä vain yksi ei-suomalaisessa rekisterissä oleva auto, ja se oli eestiläinen.

TAK:n kyselytutkimuksen mukaan, 39% saksalaisista vastaajista käyttäisi mieluiten vuokra-autoa siirtymiseen paikasta toiseen [36, s. 5]. ”Ihmiset olisivat valmiit viettämään valitsemassaan kulkuneuvossa yllättävänkin pitkiä aikoja, mikäli perillä odottaisi mielenkiintoinen matkakohde: vuokra-autossa mediaani oli 5 tuntia” [36, s. 6]. Viisi tuntia ei aivan riitä automatkan Helsingistä Ouluun.

Havainnointini tulokset eivät siis ollenkaan vastanneet ennako-odotuksiani. Lukijan on kuitenkin syytä ottaa huomioon seuraavat seikat. 1) Tekemäni havainnot ovat havaintoja tietyissä paikoissa tiettyinä ajanhetkinä. Havaintojen tulokset eivät ole laajemmin yleistettävissä. 2) 'Tapauksia' Katinkulta ja Zeppelin ei pidä vertailla keskenään. 3) Elokuu on yleinen lomakuukausi koko keskisessä Euroopassa.

VisitFinlandin tilastojen mukaan, heinäkuu on joka tapauksessa saksalaisten Suomessa-yöpymisten suhteen ennätyskuukausi tänä vuonna. Elokuu on 'vasta' tilalla kaksi [2].

Vietin 23.07. alkaneen viikon Kuusamossa. Kävin kahdesti ns markettien (K-Citymarket, Prisma ja Lidl) alueella. Alueen liikenteessä näkyi varmuudella ainakin venäläisautoja; saksalaisia en havainnut. Sivulla 10 mainitut saksalaismatkailijat – joita on paikkakunnalla ollut keskimäärin 20 henkilöä vuorokaudessa – ovat käytännössä 'hukkuneet massaan'. Tätä on edesauttanut heidän mieltymyksensä käyttää vuokra-autoa.

5. Lopputulemat

Tutkimuksen teemana on ollut saksalaisten matkailijoiden vierailut Suomessa, ja aivan erityisesti Pohjois-Suomessa. Tutkimus on pääosin toteutettu kirjoituspöytä-tutkimuksena, mutta kahta asiantuntijaakin on haastateltu. Tutkija on niin-ikään toteuttanut kaksi pienimuotoista havainnointitutkimusta.

Tutkimuksella on hankittu tietoa mm niistä eri vaikuttimista, jotka ovat motivoineet saksalaisia saapumaan Suomeen, ja viipymään täällä. Ilmiötä - Saksalainen Matkailija Ulkomailla - halutaan Suomessa ymmärtää aikaisempaa paremmin. Halutaan myös oppia segmentoimaan saksalaiset matkailumarkkinat aikaisempaa tehokkaammin sekä paremmin asemoimaan suomalaisia matkailutuotteita saksalaisille markkinasegmenteille. Saksalaiset matkailijat voidaan jakaa 1) työasioissa matkustaviin ja 2) vapaa-ajalla matkustaviin. Jälkimmäiset edelleen esimerkiksi 2a) kulttuurimatkailijoihin ja 2b) luonto- / ympäristö-matkailijoihin.

Tilastotiedot ja tekemäni haastattelut antavat ymmärtää, että saksalaisia matkailijoita käy Pohjois-Suomessa aikaisempaa, esimerkiksi 1970 ... 1990 – lukuja, vähemmän. Heidän tilalleen on kuitenkin jossakin vaiheessa tullut venäläisiä sekä joittenkin muittenkin maitten kansalaisia, aivan viime vuosina mm kiinalaisia.

Tekemäni kaksi havainnointitutkimusta tavallaan epäonnistuivat. En onnistunut näkemään enempää saksalaisia kuin venäläisiäkään autoja. En siis päässyt vertailemaan niiden lukumääriä. Ellei sitten 0 – 0 –tulosta voi pitää vertailevana tuloksena. Päätelen kaikesta lukemastani ja näkemästäni, että nykysaksalainen matkailija liikkuu lentäen, ja hankkii matkakohteessa käyttöönsä vuokra-auton.

Toivon, että aihealueesta kiinnostunut lukija löytää lähde- ja muusta aineistoluettelosta mielenkiintoisia julkaisunimikkeitä. Niitä voi varmasti käyttää myös tulevien tutkimusten lähteinä.

LÄHTEET ja muu relevantti aineisto; linkit siihen

TILASTOJA:

[1] Matkailunedistämiskeskus

[http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Tutkimukset_ ja _tilastot](http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Tutkimukset_ ja _tilastot)

[2] Rajahaastattelututkimukset: Saksassa asuvat matkustajat

[http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Rajahaastattelu](http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Rajahaastattelu)

[3] Maakatsaus: Saksa [http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Saksa](http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Saksa)

[4] Majoitustilastot

[http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Majoitustilastot](http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Majoitustilastot)

[5] Summer holidays in Finland : trade research : expert interviews with British, French and German tour operators, MEK A:122, 2002

[http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/1ede1e172d353c6bc225735b0043d079/\\$FILE/ATTSDUXA/A122%20Summer%20Holidays%20in%20Finland%20-%20Germany%202002.pdf](http://87.108.50.97/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/1ede1e172d353c6bc225735b0043d079/$FILE/ATTSDUXA/A122%20Summer%20Holidays%20in%20Finland%20-%20Germany%202002.pdf)

[6] Saapuneet vieraat ja yöpymiset asuinmaan mukaan 2011- 2018

<http://www.stat.fi/til/matk/tau.html>

[7] Majoitustilasto: Saapuneet vieraat ja yöpymiset kaikissa majoitusliikkeissä

http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__lii__matk/

[8] Visit Finland – tutkimukset ja tilastot

<http://www.visitfinland.fi/tutkimukset-ja-tilastot/>

PRO GRADU –TUTKIELMIA:

[9] Saksalainen turismi Suomeen : historiallinen katsaus vuosien 1970-1995 kasvusta / Tommi Berg. Tampere, 1998. Pro gradu -tutkielma : Tampereen yliopisto, historiatieteen laitos, yleinen historia.

[10] Einsame Ruhe in unberührter Natur : Vorstellungen von Reisewerbebildern der Region Kainuu : eine Befragungsuntersuchung unter potenziellen deutschen Finnlandreisenden / Satu Seppänen. Pro gradu -tutkielma : Jyväskylän yliopisto 2006, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2007639>

[11] "Die Ruhe, die Natur ... die herrlichen Fotomotive!" : eine qualitative Untersuchung zu den Motiven von deutschen Touristen nach Finnland zu reisen / Lotta Nerdrum. Pro gradu : Åbo Akademi, 2006, Åbo Akademin bibliotek Boktornet. HB Pro gradu

[12] Die Beziehung zwischen der Kundenzufriedenheit und den Dienstleistungsangeboten in der Muttersprache : Eine Umfrage unter deutschen Reisenden in Finnland im Frühjahr 2011 / Marianne Joensuu. Pro gradu, Jyväskylän yliopisto, 2012 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201304021381>

[13] Prototypen des deutschen Sommertouristen in der Region Jyväskylä : im Sommer 2008 / Sanna Kainulainen. Pro gradu -tutkielma : Jyväskylän yliopisto, 2009, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200905171597> ;

[14] Mit dem Auto in die unberührte Natur : das Finnland-Bild und die Reisepläne deutscher Schiffsreisende im Sommer 2008/ Jenna Oksanen. Pro gradu -tutkielma : Helsingin yliopisto, 2009, Hc K4 Suljettu kokoelma Opinnäytteet HUM G-Dia OKSANEN

[15] Über den Tourismus deutscher Reisender in Turku : Geschichte und Gegenwart / Elina Pulli. (Tiivistelmä: Saksalaisten matkailu Turussa : historia ja nykypäivä.) Pro gradu -tutkielma : Turun yliopisto, 2004, Feeniks Fennica L.14758

[16] Oulujärvi - das Meer von Kainuu. Bedingungen für den deutschsprachigen Tourismus. Ergebnisse einer verhaltensanalytischen Umfrage / Sirpa Kankaanpää, Sari Lämsä. Pro gradu -tutkielma : Oulun yliopisto, 2002. Oulun yliopiston kirjasto Tiedekirjasto Pegasus. Opinnäytteet/3. krs

MATKAILUNEDISTÄMISKESKUKSEN JULKAISUJA:

[17] Countryside holidays in Finland : Part 2, Market study for Germany, Matkailun edistämiskeskus 2007 <https://oamk.finna.fi/Record/leevi.130210>

[18] Ulkomaalaiset matkailijat suomalaisissa kulttuurikohteissa ja tapahtumissa / Antti Eronen ja Sampo Ruoppila. Matkailun edistämiskeskus, 2008

<http://www.visitfinland.fi/wp-content/uploads/2013/04/A162-Ulkomaalaiset-matkailijat-suomalaisissa-kulttuurikohteissa.pdf?dl>

AMK-OPINNÄYTETÖITÄ:

[19] Markkina-analyysi: Suomi matkailumaana Saksassa/Tiainen, Annika, 2014, Haaga-Helian amk, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014060612063>

[20] Oulun ja matkailun ohjelmapalveluiden kiinnostavuus Saksan markkinoilla/Paltto, Riina, amk-opinnäytetyö, Oamk, 2006

[21] Social media and Internet marketing's influence on decision making process of German nature tourists / Heikkinen, Henriikka AMK-opinnäytetyö, Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 2012 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201205239455>

[22] From idea to implementation - destination Finland : developing a package holiday for German tourists/ Preda, Tuija, amk-opinnäytetyö,

Savonia-ammattikorkeakoulu, 2013, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013120920576>

[23] Change and influencing factors in flows of German and Russian tourists in Lapland 1998-2004 / Svetlana Kallio-Profe. Amk-opinnäytetyö, Rovaniemi, 2005, Lapin korkeakoulukirjasto Lapin AMK Jokiväylä /opinn /

KOTIMAISIA LEHTIARTIKKELEITA

[24] Kipeä historia voisi kiinnostaa turisteja. Haastattelussa Rovaniemen Matkailu ja Markkinointi Oy:n toimitusjohtaja Sanna Kärkkäinen ja Lapin maakuntamuseon amanuenssi Tuija Alariesto. Lapin kansa. - 0359-6753. - 2014-06-26, s. A6-A7

[25] Saksalaisralli läpi Lapin : matkailu. Suomen kuvalehti. - 0039-5552. - 78(1994) : 27, s. 6-9

[26] Nordkapp keskiyön aurinkoranta : saksalainen turisti matkaa bussissa yhtä soittoa viisi päivää kokeakseen yöttömän yön hurmoksen. Kaleva. - 0356-1356. - 3.7.1994, s. 13-14

[27] Saksalaisten Suomi-into laimeni viime vuonna. Haastattelussa saksalaisia matkailun asiantuntijoita. Helsingin sanomat. - 0355-2047. - 2001-03-14

[28] Hirvi on ykköselämys. (luontomatkailu – saksalaiset – Kainuu). Luontomatkailu. - Virrat : Suomen luontomatkailu. - 1239-6036. - 1 (1996) : 1, s. 16

[29] Minkä takia ulkomaalaiset turistit virtaavat Suomeen? / Asko Vuorjoki. (matkailijat – saksalaiset – 1960-luku). Tornionlaakson vuosikirja / - Tornio : Tornionlaakson kuntain toimikunta, - 0787-197X . - 1968, s. 15-19

[30] Saksalaiset / Seppo Salonen. (matkailijat – saksalaiset – Lappi – Lapin sota – 1960-luku). Pohjoinen : pohjoinen kulttuurilehti. - Oulu : Kustannusosakeyhtiö Pohjoinen. - 0554-4157 . - 1964 : 1, s. 12

[31] Puukkoa ja juuriani etsimässä. Suomi saksalaisen silmin ; 1, Bike. - 0780-9883. - 2005 : 4, s.90-93

[32] Sotahistoria toi Suomen juhannukseen : tempaus. Haastattelussa pyöräretken ideoinut saksalainen Werner Schefstos ystävineen. Savon sanomat. - 0356-3510. - 2008-06-20, s.A3

[33] Wunderfrau : Saksalainen Susanne Hensse, 81, alkoi pyöräillä menetettyään tyttärensä : Tänä kesänä hän mankeloi Pohjois-Suomessa 3300 kilometriä alle kolmessa kuukaudessa. Artikkelin on ilmestynyt Etelä-Suomen sanomat, Ilkka, Keski-suomalainen ja Savon sanomat Sunnuntaisuomalainen-liitteessä 22.8.2010

[34] Saksalaiset käyttävät lomailuun 89 miljardia Suomen markkaa. Matkailusilmä. - Helsinki : Matkailun edistämiskeskus. - 0355-5194 . - 2000 : 2, s. 20-21

[35] Saksalaiset edelleen maaseutumatkailun merkittävin ulkomaalaisryhmä. Maaseutumatkailu. - Helsinki : Maaseutumatkailun teemaryhmä. - 3 (1998) : 1, s. 16-17

[36] Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy. Suomalaisten matkailukuvien vetovoima ja saksalaiset matkailutottumukset. Kyselytutkimus saksalaisille kuluttajille, helmikuu2018.

[37] Kuusamon matkailukatsaus: Saksalaiset suurin ulkomainen yöpyjäryhmä kesäkuussa,
https://www.koillissanomat.fi/?app=NeoDirect&com=6/226/406877/fe7047319d&utm_source=Ukpv&utm_medium=Ukpv&utm_campaign=Ukpv&utm_content=Ukpv

MUITA TIETOLÄHTEITÄ (Mihinkään näistä ei viitata kirjoituksessa):

*Tuhansien järvien maa : Suomen matkailun historia / Hirn, Sven ; Markkanen, Erkki

Matkailun edistämiskeskus : Suomen matkailuliitto 1987, 951-838-034-1. Oulun yliopiston kirjasto, Kuopion Varastokirjasto

*Saksalaisten matkailijoiden luonto- ja ympäristöodotukset / Harri Silvennoinen, Liisa Tyrväinen. Teoksessa: Luonto matkailukohteena : virkistystä ja elämyksiä luonnosta, Saarinen, Jarkko ; Järviluoma, Jari, Metsäntutkimuslaitos, Rovaniemen tutkimusasema 2002
<http://urn.fi/URN:ISBN:951-40-1848-6>

*Saksalaiset matkailijat Suomessa : potentiaaliset asiakkaat Saimaan alueelle / Katja Pasanen ja Juho Pesonen. Itä-Suomen yliopisto, Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos, 2016.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20161179/urn_nbn_fi_uef-20161179.pdf ;

